

O mary ly

goran samardžić

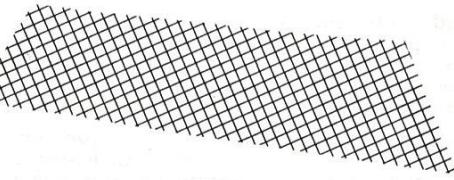
STRANAC

*Uspravan čas.
Merso nije odlučio.
Pod vatrenom košuljom cvrčak
otužno struže štipaljkama.
Arapin zalijulan na trapezu
svetluka privescima.
Prosto je nepodnošljiv
njegov način gledanja
(crtice zašivenе mržnjom).
Tvrde kao školjke slepočnice sužavaju
obrave.
Otkucavaju čas kada
Merso, nevin kao ptica
poskakuje ivicom
svojih razloga.
Na kraju
Arapin kruži oko dine i
polako ističe kroz rupice.*

* * *

*Mandeljštam, tankom nožicom stupa.
Pod čelom
Tuga s unutrašnjim sagorevanjem,
Okrugla i sita
Pudlica Marije Jergorovne
S njuškicom punom jesetre; nalik na ovčicu.
MOSKVA, kako to krupno zvuči
Dok pesnik razgovara sa zvonima.*

*Hljebnjikov ne voli dogovore.
Sa svoje posebne visine lovi kašikom
Masne oblukte kokošije čorbice. Prezire
Blagostanje, očigledne istine i žene
Staložene u čašici svojih sokova.
Izgleda da nema nikog osim
Boje i mirisa; dok tanak i...
Reže vazduh na vruće i mlake ogriske.*

UPUĆENA

*Kaplješ na razdeljak.
Kroz male uzdahe veslaš ručicama
Ne voliš praznike, karnevale
I sve što poskakuje kao lopta.*

*U kupatilu šumiš dugo i obeshrabraruječe.
Povijena na školjki
kao upitnik s plavom kosom
Ispiraš kapi muške vodice.*

*Povlačim te kroz oko
S puno dara za pojedinosti.*

O MARY LY

*Zagubljena u mrežici svojih čula
Mary Ly
zanemaruje goste.
Na duguljastim i okruglim licima
imaju svojstvo*

*Koje ih precrтava.
Idući razmeštaju nogavice,
navlače čvor tik uz bradu
ili
rone kašikom u expresu.*

*Mary Ly zanemaruje goste
osim
kad black faloy odloži prigušivače.
Nezaštićenog i samog dovodi ga u stanje
kada kokosov orah odronjava potiljak*

*Uši mekane kao zastave samo smetaju.
Mary Ly ga uči čemu služe spojeni oblici
ponekad
Zarasla nogama u vazduhu
vozi nebeski bicikl
(više ispunjava prostor).*

čovek koji se vratio u mirodol

dejan tadić

Iz voza koji se zaustavio tamnosive, oktobarske večeri nakratko na mirodolskoj stanicu izašao je samo jedan putnik. Bilo se tek smračilo ali na videlu ne beše nikoga, čak ni zalutalog psa ili mačke. Tek bi po koji hladni talas vetra zadizao gomilice hartije i opušaka razbacujući ih u klobucima.

Dok je predašnji putnik kašljucavno koračajući napuštao zgradu stanice uzaludno očima iza odebelenih stakala tragajući za vozilom koje bi ga prebacilo do želenog mesta u Mirodolu, lokomotiva je uz zvijždak i pisku pare napuštaла naselje. Iza čoveka koji je upravo stigao rastao je veliki, slipi bedem tišine i nepokreta.

Posle poduzeđeg čekanja i osrvtanja novodošli spazi kako mu se tromo i ne žureći približava fijaker sa dva upaljena fenjera i belim, iznurenim konjem kojem se niz gubicu celila žutkasta pena, kvaseći mu prednje noge i kopita. Strpljivo ga sačekavši čovek se pope uz dva izglođana stepenika, teško podižući plavkasti, drveni kovčeg što je škripao poput ogoljene, rasušene ljudske vilice i sedajući na sedište od iskrzalog štofa kroz koje su tu i tamo provirivale olinjale opruge promrmlja muklo i teško razumljivo kočijašu željenu adresu.

Ovaj pak pucnu bićem i kočija polako kreće kroz Mirodol. Iako se već dobrano nahvatao debeli, tmasti, jesenski mrak čovek koji se vratio u Mirodol stade pomno posmatrati kroz usko, od žutog stakla zamućeno prozorče, ne bi li prepoznao na varoškim ulicama nekoju od slika koje su mu ranije bile dobro znane.

Milentije je Nenin otišao iz mirodolske varošice još u ranoj mладости, kada su mu tek zatamnile nadnaušnice. Seća se i danas, na istoj stanicu koju je upravo ostavio za sobom, ušao je u topomirisni voz i ubacio isti ovaj plavkasti, tek kupljeni kovčeg, u metalnu mrežu iznad sedišta. Otvorio je zatim prozor i domahnuo sićušnoj starici koja je pogurenuta stajala prislanjajući se uz napukli, drveni stub perona i brišala oči pepeljavom, izgužvanom maramicom. Ona je dobro znala da sina više nikada neće videti. Mahala mu je lomno i sramežljivo dok se voz zahuktavao u polasku, još malešnja nego što je bila, obavijena plaštrom silikavoledene, martovske sukišice. Nju je prvu izgubio iz očiju dok je odmicao niz prugu, a maslinastožuta zgrada stанице još mu je poduzeće vreme titrala ispred beonjača, poput omatorele orlušine podsećenih krila što se sklopča usred ravnog dola tučena mrazom, suncem, snegom i kišom, ali joj se nikako ne da da ugine i tako okonča muke.

Cime se Milentije Nenin, predašnji Mirodolac, bavio za dugih godina boravljenja van varošice nije poznato, a ni oviše važno za ovu pričevost. Znano je samo da nije oskudevao u novcu i da je za mnogih godina od kako je neapustio rodni grad u njega dolazio tek tri puta.

Po prvi put to beše kada mu je preminula starica majka. Nad naseobinom se toga prohladnog, aprilskog dana pravolio tučano nebo sipajući krupni ledeni dažd i grad, a na sprovodu se okupilo tek desetak najbližih, hi-

tajući da čim pre obave što behu duži pokojnići, skvašeni do poslednje koske, ozebli i žuti do očiju od blatne ilovače.

Po drugi je put Nenin stigao u Mirodol na poziv suda, da bi uzeo reč na procesu oko podele majčine imovine. Kako ne beše ni drugih naslednika, niti druge imovine osim trošne podrične kuće, grad je napustio već posle tridesetak minuta, žureći iz neznanih razloga, nepoznatom cilju. Napokon, poslednji je put Milentije — Mrtvo crevo, pre početka ove skromne priče, došao medu Mirodolčane sasvim neочекivano.

Bio je toplozaguljivi, kasnoseptembarski dan i veliki časovnik sa Mirodolske katedrale upravo je zadihan otkucavao podne, kada je nekadašnji žitelj varoši prominuo ulicom zaputivši se ka rodnom domu. Neprimećen i neprepoznat proveo je sasvim kratko vreme medu rasušenim, raspucalim zidinama, tražeći ko zna šta ili ko zna koga, ponovo sve zakatančio i opet nestao u nepoznatom smeru, hitro poput fijuka vetrata.

Sada se upravo posle, ni njemu samom neznanom broju godina, vozio u osiveloj kočiji pored gradske katedrale. No, časovnik je bio u gustoj, neprobrojnoj tami, ojeden rdom i solju, postojeći tek kao oznaka prohujalog, nepovratnog doba. U raširenim, osušenim nozdrevama osećao je kako ga sitno grebu nevidljiva zrna pršine.

Fijaker se bližio ivici varoši i nekadašnjem staništu Milentija Nenina, a on nije mnogo, što zbog neprozirnog, poput najtvrdog kornjači-nog haljetka, mraka, što zbog istrošenih očiju kojima više nisu mogla odviše da pomognu ni najdeblje stakla na nosu, video od mirodolskog naselja. No, Milentije i nije osećao preveliko razočarenje ili gorčinu zbog toga. Bio je potpuno iscrpljen dugim putovanjem i iznad svega željan mira, odmora i sna.

U to stigoće i pred njegov bivši stan u kojem je proveo mnoge ružičaste detinje dane i nešto od mladosti. Dok je kočija stajala, stari čovek koji se vratio u Mirodol s podosta napora otvorio vrata i iznese oveliki kovčeg na tle. Fijakerista je mirono, poput mesingane lutke, sačekao da se njegov putnik iskrca i primivši u ovlaš ispruženu šaku gomilu ispresavljanih novčanica i ne prebrojavši ih, promrmlja nekoliko ne razgovornih reči, fijuknu bićem i konj klecavio kreće a fijaker uskoro nestade u noći, kao da je uronio u san ili oblak, otkuda se i pojavio.

Čovek koji se zauvek vratio u Mirodol kašljujući sitno i slabacko izvadi iz džepa ogrtaća pregršt svakovrsnih ključeva i stade prebiti po njima. Seti se kako je samo nekoliko meseci pre odlaska iz varošice isto tako u paukovom mraku tražio pravi ključ u gomili uvezanoj pôluzardalom žicom da bi u kuću pustio mokomirsnu mladicu Tijanu sa kojom se upoznao na gradskom šetalištu, tek koji dan ranije.

Iz hrpe gvožđa Milentije najzad izdvaja najveći, od starosti i neupotrebe sasvim smed ključ, i otkatanči vratnice. One muklo zavcileše kada se čovek osloni o njih i progutaše ga najcrnjom tamninom, kao aždaja kokošije jaje. U kući ni najmanji treptaj svetlosti, niti šum ne odadoše da se u njoj pojavi ljudski ili bilo kakav drugi stvor. Ona je stajala i dalje sledena i obamrla, poput grobnice koja nije korišćena nebrojeno mnogo godina.

Nad Mirodolom se te oktobarske noći i na rednih nekoliko dana zbiše čudne prilike. Neobičajeno za to vreme godine stadoše se prolivali obilate, krunopozrne, ledene kiše, pa se činilo da voda bljužga i izvire iz svega što se nalažilo izvan zaklona krova. Ni najstariji, a ni najumniji, živi Mirodolčani i Mirodolčanke nisu zapamtili takav potop.

Tek devetog dana, ispred večeri, prestade dažditi. Varošani tek nekoliko časova iza toga, kada se već dobrano nahvatala noćna tmica, počeše izlaziti iz kuća, pogledajući iz dvorišta i sa ulica po krovovima, dimnjacima i zidovima koliku im je štetu vodotop pričinio. Ona, na njihovu sreću i zadovoljstvo, ni izdaleka nije bila onolika koliko se moglo očekivati posle ne pamćene provale neba.

U čitavom Mirodolu koji je brojao devet hiljada kuća i blizu četredeset hiljada duša beše posle dužednevног traganja otkriveno da je porušena samo jedna kuća u blizini Kestenovog parka. Oni sa boljim pamćenjem dosetiše se posle poduzeđeg promišljanja da je u njoj bilo

bavarište njihovog nekadašnjeg, sugradanina Milentija Nenina zvanog Mrtvo Crevo. No, kako se nije pouzdano znalo ni gde se on nalazi, niti da li je još uopšte živ, ruševina ostade da stoji netaknuta poput odlomljenog zuba u zdravoj vilici šiljeći krunjutke put visina.

Tek koju desetinu godina kasnije, kada se niko od Mirodolaca ne javi niti kao vlasnik, niti kao naslednik, komad zemlje obrastao smetćem, korovom i travuljinom svake vrste posta vlasništvo Magistrata, a od njega ga za pet stotina otkupi Vasilije Gvozdenov, činovnik na železnici, da na njemu za sebe i brojnu porodicu, koju je prehranjivao, sagradi topli dom. Kako je bio slabijeg imovnog stanja on se sam prihvati budaka, ašova, motike i lopate i stade da raščišćava zemljiste pripremajući ga za gradnju.

Posle višednevnog kopanja i odvoženja otpaština i krša sa razvaline nekadašnje porodične kuće Neninovih, ovaj predani i vrli čovek u sumračje jednog letnjeg dana godine 19. dođe do čudnog otkrića. U dnu bivšeg dimnjaka njegov ašov odjednom muklo zazveča udarivši o brdašce neznanog porekla. Vasilije Gvozdenov na časak zastade u poslu, otuknu, povrati dah, a onda pažljivo odgrnu gomilu zemlje, drveta, opeke i kreča.

I tada njegove oči ugledaše neobičan prizor. Pred njima se ukazaše suve, sonobele kosti, skupčane i zgomilane jedna uz drugu kao da hoće da se zgreju ili sklone sa videla. Povrh njih žbunio se grumen osivele, linjave kose, a

ispod njih tamnim su se sjajem sjaktile nekada tamnoplave, sada već teško razabirljive boje, daske koje su bez sumnje nekada pripadale kakvom sanduku ili kojem drugom predmetu slične namene.

Ni časka časni i dobri Vasilije Gvozdenov nije posumnjao da se radi o ostacima ljudskog tela sahranjenim u ruševima ko zna kada i pod kojim okolnostima. Kako se bio u Mirodolu naselio tek pre neku godinu bila mu je sasvim nepoznata sudbina tužnog Milentija Nenina, tako da nije mogao ni trenutku naslutiti da u zenici drži upravo njegove zemne ostatke.

Predobri Vasilije nije bio od onog soja ljudi koji voli da ima previše posla sa vlastima, pa je stoga preko pregristi kostiju ponovo nabacao komade cigle, crepa, dasaka, zemlju i malter, a kada je pala tamna noć tih se i neprimetom vratio u razvalinu, razgrnuo skrovište, pokupio koske u jutani džak i odnese ih do rečice Brzave. U muljevitom priobalju raskopao je podublju rupu i spustio ono malo što je zaostalo od Milentija Nenina, zvanog Mrtvo Crevo, čoveka koji se zauvek vratio u Mirodol, na dno. Umesto kakve oznake stavio je preko humke peščani kamen tek nešto veći od šake, otro zaprljane dlanove o nečistu, izgužvanu džepnu maramu, pripalio cigaretu, zabacio motiku na rame i zaputio se prigušeno zviždući svome staništu. Brzava je na prohladnoj mesečini meko grgorila, tih se došaptavajući sa tek pristiglim susedom. . .

18-karatni zanos

bojan muščet

Prijedosmo s riječi na tijela.

A njeni tijelo bježe veliki jastuk, s toliko prhkih zona, koje bi se, jednostavno, dalo zagrabit malenom žličicom za kavu, metalnom, naravno, na kojoj je ugravirano »E« u krugu, simbol Hotela »Excelsior«, i prinjeti ustima, te ih, poput slatkog leda, istopiti vrškom jezika. To sam, uostalom, i činio, a onda bi se jastuk napunio vodom, i trebalo je samo uroniti, roniti, o niti, niti vodene se uplesti, poznavajući sve tajne finog umijeća uranjanja... .

U tmini, koju su pod kutom od 67 stupnjeva razarale zrake lijenog subotnjeg popodneva, propuštene kroz žaluzinu, kupljenu 1975., ili '76., ne sjećam se više; znam samo da je te godine stara, masivna roletna sastavila čelo Jeana Delussiea, prethodnog vlasnika stana, s donjim, drvenim okvirom prozora koji gleda na Trg Revolucije, i ucratala mu ožiljak koji podsjeća na otisak golubinje noge u pijesku; osmijehnuh se u ogledalu, tamo na suprotnom zidu.

Ogledalo užvrati osmijeh i još mi pokloni sliku naglog Beatricinog tijela, potpuno opuštenog, kao na reklami za traperice Calvin Klein (naravno, nedostajale su traperice, ali sve ostalo je bilo tu).

Za pet minuta, kako je pokazivao moj ručni »wostock« — sat koji je svojom glomaznošću bio primjereni pločičastom kuhinjskom zidu negoli mom dlakama obraslo ručnom gležnjnu — Beatrice se nalazila u trapericama, a razlikovnu funkciju od reklame za Calvinu Kleinu upotpunile su tamnoplave sandale s mašnicom na pokolu ružičastu točkicu i ružičasta pamučna majica bez okovratnika, s četiri bijela dugmeta (jedno, ono najviše, nije bilo u svojoj rupici) i markicom na lijevoj dojci, koja bi, vjerojatno, bila isturena, poredi ofsjaj djelevanju njene bradavice, ali u stanju seksualne letargije, dvoje čovječuljaka u sjedećem položaju, okrenuti ledima, ispod kojih je pisalo »Robbe di Kappa«, mirno su promatrali suprotne aspekte moje sobe.

Idućih deset minuta proboravila je u kupatonicu.

(Misliš li da te zajebavam?)

(Ne, »wostock«, vjerujem ti, 10 minuta — 10 minuta, OK.)

Uvali se u pletenu stolicu, plod razbojničke akcije dopingirane coctailom Julisehke, Caberneta i Fredija, izvršene prije nepunih mjesec dana u Cafè Bleu, blizu Lisine obale, točni-

je, u štekatu Cafè Bleu, koričen u jedan sat noću, obasjan tihim titravim svjetlom s »Pacific«, koji je bio ukotvilen kraj obale, naprosto mamio da ga se oskvrene, što smo mi

(Sergej Syrzantynski, Ranko Borovečki, Jack Torrance, Gir i Gabriel Lux)

sa zadovoljstvom i učinili. Svaki put kad bih pogledao tu stolicu, zamislio bih drugu guzicu i ostatek koji joj pripada, kako je grie

(stolicu)

ili kako je hladni

(guzicu)

od vrućina koje su u ovo doba godine sušila grla, grotla i gramatičke morfeme. Jednom bi se u nju uvalio Gaston, što je bilo beskrajno smiješno, jer bi automatski zapetljao ruke u brižno izradjeni naslon; drugi put tu bi elegantno sjela Elizabeta Bam, pa bi prirčala Sugar Kane ili Eleanor Rigby, te bi se svadale koja će prva odmarati svoju pozadinu na mom

(mom?)

(da, mom, definitivno, »wostock«)

pletenom stolcu. Sad je tu sjedela Beatrice, nehajno prebacivši desnu nogu preko naslona za ruke, a lijevu zakrenuvši za pravi kut u suprotnom smjeru. Bila je obogaćena za tanak sloj »max factora« na očima, crvenilom meni neznane firme na usnama, te velikim naušnicama, koje su se sjajile poput »magnumova« bljeska, na ušima. Rukom se podboči na udignuto koljeno, te je pristavi na čelo, napolj rasztvorivši usne i gledajući u škripu drvenog poda.

Sjedio sam na krevetu, izvadio »zippo«, po-klon od druga iz Armije, Kowalskog, te nehajno priprial »pall mall« bez filtera, otpuhnuo dim i p(r)ogledao. Popodne nas je polagano, nečujno, vodilo u neki nestvaran san, onaj koji bi trebalo doći negdje oko 1—2, kad noćni život vapi za bisom, a san za svojim pravom, onaj san koji je podsjećao na melodiju u noćnom klubu, dok odlaze posljednji posjetioc, i koja je posvećena zadnjem paru u kutnom separuu, ovičenom bordo plišem, u plavičastom dimu.

»You'll Never Know How Much I Love You

You'll Never Know How Much I Care...«

Aretha Franklin? Billie Holiday? Nije bitno, zna se o čemu je riječ. You Give Me Fever, Fever, When You Kiss Me, Fever When You Hold Me Tight... Fever? Da li je to Fever?

Što je to? Što je to što sad netremice bulji u mene svojim velikim, kao »bounty« čokolada, smedim očima, i što postoji oko tri mjeseca?

(Šta oko? Točno danas je treći mjesec, krenetu!)

(OK, »wostock«, kupit ću joj trideset ruža — deset za svaki mjesec.)

(Ali, u mjesecu ima minimum dvadeset osam dana.)

(Odjebi!)

Bilo je isto ovako užareno popodne. Išao sam u Odeon Teatar kupiti karte za broadwayski musical »Grease«, s Rudolfom Nurejevom u glavnog ulozi, i posve iznenada.

(!!!PRODŽARAJ MALO TE SPACE INVA-DERSE!!!)

dobih želju da se, nakon dugo vremena pobavim video-igramu u obližnjem Pop-shopu. Beatrice je upravo točila »heineken« u tri krigle, zarobljena pogledima trojice neobrijanih jeđača govana. Bio joj je to posljedni posao tog popodneva, i tog malog dučana zabave, premda je njen lik mamio pubertetlje da dodu malo zaigrati stolni nogomet ili »hounted house«, uživo i sa plakata. Onda je prišla meni i Space Invadersima i pokvarila moj sjajni rezultat — 18.764 mrtva.

Fever In The Morning, Fever In The Evening, Night...

Cinilo se kao da ujutro, uveče, noću, za vrijeme Srpanjskih svečanosti, ili u Decembarskim danima, sunčeve zrake ulaze u stanove, trošne garsonjere, luksuzne patimane, prodavaonice sa mješovitim robom i smelom djetinjstva, i sve ostale objekte Victorie. Tada bi se ispremješala sa zvukom harmonike, koja bi naorušavala harmoniju mediteranskog sutona na omanjoj placi s formacijski joj pripadajućim kuhinjskim miomirisima.

(vegeta, curry, hren s beogradskih livada) bijegovima mačaka od razigrane đice koja su odlučila potražiti svog Garfielda, te meketavim negodovanjem zbog iznenadnog nestanka vode i jekom daleko nosile starači glas koji je ponosno škrupito neku pradavnu herojsku himnu imenom »Anarchy pour U. K.«. Sve je to sintetiziralo ideale blagodnog života i bogatstva, a zvalo se je — Victoria, najzapadnija državica Lyrie.

Sloboda, Prosperitet, Profit — glavna načela Victorie, očitavala su se na svakom ugлу, od »sloboda« keksa, preko »prosperitet« zavrtanja za kombajne, do »profita«, jednog od najpopularnijih omladinskih električarskih sastava.

Victoria je, međutim, svakog dana tonula u Sumnju, Strahu i Nesigurnost, koji su svi željeli otkloniti, a ta se težnja uvijek zaustavljava na ugлу 7. i 53. avnije, ugлу gdje je vladao izvjesni Gandalf, koji je uvijek ispod plahite blagostanje našao razočarenje, koje je karakteriziralo svakog njenog stanovnika posebno. Victoria je žđerala samu sebe, na gozbi od poštenjačina nabodenih na drveni štapić, uz dodatak

(vegeta, curry, hren s beogradskih livada) općeg nastojanja da sve bude u redu (Everybody's Got The Fever...)

za vrijeme sunčanih popodneva nakon dobrog fuka, uz

(!!!GABRIEL!!!)

— Gabriel!!! — kliknu purpurne usne — ugasiti više tu cigaretu, pepeo ti se rasuo po podu, a ako ovako nastviš, spržit ćeš prste!

— Da, izvini — čujem samog sebe.

— OK, idem kod Peggy Sue u »Abildungen Variete«, možda konačno dobijem neku ulogu — reče i nestane s krajnjeg dometa mog pogleda.

Muslim, što će joj taj angažman, zar nisam dovoljan ja, kao što je ona dovoljna meni; njen tijelo boje irskog milkshakea, njen glas koji je najavljuje koncerte na WWFM New York, njen miris, poput finalnog produkta berbe ruža na bugarskim poljanama, njen factor X kojim bi mogla

(Naravno da bi mogla, krenetu!)

(Ne, ne bi...)

(Pa, kako onda zaključuješ da ga ima?)

zasjeniti sve žarulje s naslovnjaka PARIS MATCHA, VALA ili KROKODILA i svu svoju svjetlost prosuti na Victoriu, pokazujući i Gandalfa i svima ostalima tu začudnu moć ljepote...

A, ne, ne.

(Imaš ti, »wostock«, pravo)